

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

**Πρόγραμμα Σπουδών “Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (MASTER) στη
Διοίκηση Τουρισμού και Τουριστικών Επιχειρήσεων”**

Θεματική ενότητα ΔΤΕ 51 “Τουριστικός Τομέας”

Εργασία 1η

**«Το τουριστικό σύστημα και ο ρόλος των τουριστικών
επιχειρήσεων σε περιόδους κρίσης»**

Όνοματεπώνυμο:

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΑΘΗΝΑ

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Προσοχή:

- Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές. Θα πρέπει να τις εμπλουτίσετε με τον δικό σας τρόπο.
- ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΟΝΟ ΕΝΑΣ ΚΑΛΟΣ ΤΡΟΠΟΣ... ΟΔΙΚΟΣ ΣΑΣ!

Καλή επιτυχία!

Εισαγωγή

Ο τουρισμός αποτελεί δραστηριότητα που σχετίζεται με πολλούς κλάδους της οικονομίας. Απαιτεί την συμβολή οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών δεδομένων και γι' αυτό περιγράφεται ως εξαιρετικά πολύπλευρος τομέας.

Το ξέσπασμα της πανδημίας του COVID-19 αποτέλεσε ένα γεγονός με σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ δημιούργησε πρωτόγνωρες συνθήκες καθημερινότητας, που οι περισσότεροι από εμάς δεν τις είχαμε φανταστεί. Η συνεχής ενημέρωση για τα νέα κρούσματα, οι θάνατοι, τα στατιστικά στοιχεία στις γειτονικές χώρες αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο, δημιούργησαν συναισθήματα έντονης ανασφάλειας, φόβου για το άγνωστο και ιδιαίτερης προσοχής. Με τα μέτρα κοινωνικής απομόνωσης που επιβλήθηκαν σε όλη τη χώρα, οι πόλεις, τα χωριά και τα νησιά ερήμωσαν. Παρόλο που σταδιακά άρθηκαν, η πανδημία εξακολουθεί να βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη με σοβαρές ανθρώπινες απώλειες, αλλά και κοινωνικές, οικονομικές επιπτώσεις. Από τους βασικότερους τομείς που δέχθηκαν ισχυρό πλήγμα είναι ο τομέας του τουρισμού.

Καθότι η οικονομία της χώρας μας στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στον τριτογενή τομέα και καθώς τα τελευταία χρόνια εξερχόμαστε από την δύσκολη οικονομική κρίση που διήρκεσε στην Ελλάδα σχεδόν μια δεκαετία, με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στις ζωές των πολιτών, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι επιπτώσεις που έχει η πανδημία αυτή στον τομέα του τουρισμού και κατ' επέκταση στην απασχόληση και την οικονομία.

Ζήτημα 1. Το τουριστικό σύστημα κατά Kaspar και Baretje

Μερικοί πρωτοπόροι ερευνητές του τουρισμού, όπως οι R. Baretje, K. Krapf, C. Kaspar, W. Hunziker, P. Defert, επιχείρησαν, τη δεκαετία του 1960-70, να ερμηνεύσουν την οικονομική διάσταση του τουρισμού, χρησιμοποιώντας τα διαθέσιμα στατιστικά εργαλεία και τους υπάρχοντες οικονομικούς δείκτες (Βαρβαρέσος, 2013).

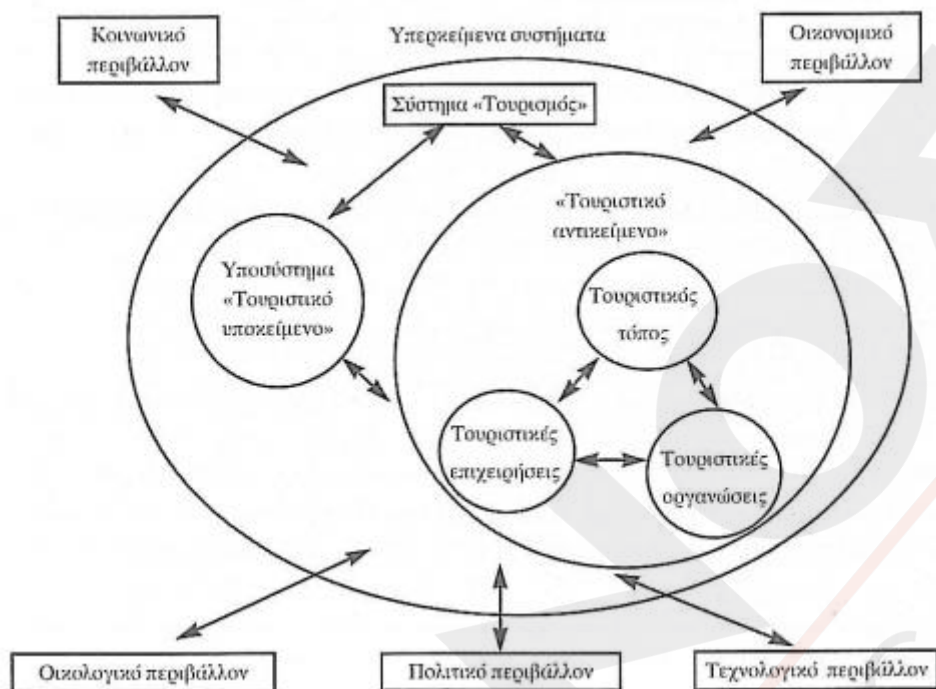
Ο Kaspar προσέγγισε τον τουρισμό ως ένα σύστημα. Τον όρισε ως το σύνολο των σχέσεων και φαινομένων που προκύπτουν από ένα ταξίδι και την παραμονή ατόμων σε έναν τόπο, ο οποίος δεν αποτελεί τον κύριο και μόνιμο τόπο διαμονής και εργασίας.

Σύμφωνα με τον C. Kaspar (1976), το «σύστημα τουρισμός» αποτελείται από δύο υποσυστήματα (εικόνα 1):

1. Το «υποκείμενο τουρισμός», δηλαδή, αυτό που ενεργοποιεί τη ζήτηση των τουριστικών υπηρεσιών (τουρίστας-καταναλωτής).
2. Το «αντικείμενο τουρισμός». Το υποσύστημα αυτό περιλαμβάνει τρεις μεταβλητές: τον τουριστικό τόπο, την τουριστική επιχείρηση και τους τουριστικούς οργανισμούς.

Ο τουρισμός -ως σύστημα- υποδιαιρείται σε δύο υποσυστήματα: στο «τουριστικό υποκείμενο» το οποίο αναφέρεται στον καταναλωτή που επιζητά τις τουριστικές παροχές και στο «τουριστικό αντικείμενο» το οποίο διαχωρίζεται στα επιμέρους τμήματα «τουριστικός τόπος», «τουριστικές επιχειρήσεις» και «τουριστικοί οργανισμοί». Το τουριστικό υποκείμενο και το αντικείμενο βρίσκονται σε διαρκή αλληλεξάρτηση, ενώ αμφότερα τα υποκείμενα (ως ενιαίο τουριστικό σύστημα) αλληλεπιδρούν με το ευρύτερο περιβάλλον.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Εικόνα 1: Το τουριστικό σύστημα (Πηγή: Ζαχαράτος, 1999)

Το διάγραμμα του Kaspar σχηματοποιεί την κύρια δομή του τουριστικού συστήματος απεικονίζοντας την αλληλένδετη σχέση μεταξύ των δυνητικών τουριστών και των συντελεστών που αντιπροσωπεύουν την τουριστική αγορά, καθώς και τις λειτουργίες του τουρισμού μέσα από τις αμοιβαίες επιδράσεις με τα υπερκείμενα περιβάλλοντα. Το γενικό περιβάλλον καταδεικνύει ταυτόχρονα και τις διαστάσεις που προσλαμβάνει ο τουρισμός μέσα από τη συσχέτισή του με το κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, οικολογικό και τεχνολογικό περιβάλλον· χώροι με τους οποίους συμβαίνουν οι περισσότερες και κυριότερες αλληλεπιδράσεις του τουριστικού συστήματος.

Διαφορετική είναι η προσέγγιση του Baretje (1977) μέσω της οποίας περιγράφεται το όλο πλέγμα των οικονομικών συναλλαγών στον τουρισμό. Ο Baretje διαβλέποντας την αδυναμία λειτουργικής διασύνδεσης του τουρισμού με τις εθνικές οικονομίες δημιούργησε τον συγκεκριμένο λογαριασμό με διττό σκοπό· αφενός να απεικονίζει το σύνολο των οικονομικών συναλλαγών του τουρισμού και αφετέρου να ενσωματώνει

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

λειτουργικά τις καταγεγραμμένες συναλλαγές στα εθνικά λογιστικά συστήματα, σε παράλληλη σύνδεση με τους εθνικούς λογαριασμούς.

Ο Λογαριασμός Εξωτερικών Σχέσεων του τουρισμού από τον Baretje υπήρξε ένα λεπτομερέστατο σύστημα καταγραφής των πραγματικών συναλλαγών της τουριστικής αγοράς και ο τρόπος θεώρησής του είχε καταλυτική συνεισφορά στη μετεξέλιξη της επιστημονικής έρευνας, καθώς αποτέλεσε τον προάγγελο της ανάπτυξης του Δορυφόρου Λογαριασμού Τουρισμού. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα λογιστικό εργαλείο που επιχειρεί να αναλύσει λεπτομερώς όχι μόνο τις τουριστικές εισπράξεις αλλά και τις δαπάνες (εισαγωγή τουριστικού εξοπλισμού, σκαφών αναψυχής, καυσίμων, τροφίμων, ποτών, αναμνηστικών κ.λπ.).

Ίσως πιο σωστή κρίνεται η αντιμετώπιση του τουριστικού φαινομένου ως μια ιδιαίτερα διαμορφούμενη ιδιωτική κατανάλωση, στην οποία συμμετέχει η πλειοψηφία των κλάδων της παραγωγής, οι κρατικές δομές, η κοινωνία γενικότερα (Ζαχαράτος, 1999), δείχνοντας τις τεράστιες θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού στην οικονομία, κοινωνία/θεσμούς, φυσικό περιβάλλον του τουριστικού προορισμού.

Ζήτημα 2. Τουριστικές Επιχειρήσεις και Covid-19 (Διεθνή)

Η ισχυρότερη πρόκληση που αντιμετωπίζει ο τουριστικός τομέας βραχυπρόθεσμα είναι η αντιμετώπιση των επιπτώσεων από την πανδημία COVID-19. Σύμφωνα με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Αεροδρομίων (ACI World, 2021), οι επιβάτες των αεροδρομίων διεθνώς μειώθηκαν κατά 45,7% το 2020. Συνολικά, η επιβατική κίνηση στα αεροδρόμια του κόσμου μειώθηκε κατά -64,6%, γεγονός που δείχνει ότι ο αντίκτυπος της πανδημίας και των πρώτων σταδίων ανάκαμψης στα αεροπορικά ταξίδια δεν ήταν ομοιόμορφος σε όλο τον κόσμο.

Η τουριστικές επιχειρήσεις βρέθηκαν αντιμέτωπες με μια πολύ περίπλοκη κατάσταση. Αυτό ώθησε τον κλάδο να καταφύγει μαζικά σε πιστωτικές γραμμές που υποστηρίζονται από το ICO και επίσης μέτρα για να διασφαλιστεί ότι οι εταιρείες μπορούν να επιβιώσουν χωρίς έσοδα για μια περίοδο που διήρκεσε περισσότερο από όσο υπολόγιζαν. Δεδομένης αυτής της κατάστασης, η τουριστική βιομηχανία παρουσίασε υψηλότερες απώλειες θέσεων εργασίας από οποιονδήποτε άλλο τομέα (Caixa Bank Research, 2020).

Η παγκόσμια βιομηχανία ταξιδιών και τουρισμού αγωνίζεται για την επιβίωση με περίπου 50 εκατομμύρια παγκόσμιες θέσεις εργασίας σε κίνδυνο λόγω της πανδημίας (UNWTO, 2020). Οι αλυσίδες ξενοδοχείων αναγκάστηκαν να δοκιμάσουν και να εξετάσουν νέες προσεγγίσεις/τεχνολογίες για να κερδίσουν χρήματα και να διατηρήσουν τις ταμειακές ροές. Νέες τεχνολογίες χρησιμοποιούνται για να μετριάσουν τον αντίκτυπο της πανδημίας. Η βελτίωση των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών μπορεί να βελτιστοποιήσει την απόδοση καινοτομίας, την αναγνωρισιμότητα της μάρκας και να μειώσει τους κινδύνους ασφάλειας. Όλα αυτά μπορούν να επιφέρουν μεγάλο θετικό αντίκτυπο στα ξενοδοχεία.

Αν και αυτή η πανδημία θα φτάσει στο τέλος της, ο κλάδος της φιλοξενίας δεν θα επιστρέψει ποτέ στην «παλιά κανονικότητα». μετά τον COVID-19, όλες αυτές οι μέθοδοι και διαδικασίες μπορεί να χρειαστεί να αλλάξουν. Οι επισκέπτες του

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Ξενοδοχείου περιμένουν πολύ υψηλότερα πρότυπα υγιεινής, δείχνουν σημαντικά μεγαλύτερη εκτίμηση για τις ανέπαφες υπηρεσίες και εστιάζουν περισσότερο στο ψηφιακό μάρκετινγκ. Σε μια τέτοια περίοδο αβεβαιότητας, οι ξενοδόχοι έχουν μια σπάνια ευκαιρία να επενδύσουν στην τεχνολογία και να επεξεργαστούν βελτιώσεις για να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μακροπρόθεσμα. αυτά τα ξενοδοχεία σχεδιάζουν να υιοθετήσουν μια ποικιλία νέων τεχνολογιών και νέων επιχειρηματικών μοντέλων που μπορούν να βελτιώσουν την υγιεινή, να προωθήσουν την κοινωνική απόσταση και να προσφέρουν στους επισκέπτες μια βολική και εξατομικευμένη εμπειρία (Lau, 2020).

Σε επίπεδο ΕΕ, το σχέδιο ανάκαμψης της Ευρώπης είναι η απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιστάθμιση των οικονομικών και κοινωνικών ζημιών, που έχουν προκύψει από την πανδημία. Αυτό το σχέδιο στοχεύει στην κινητοποίηση επενδύσεων, για την υποστήριξη βασικών τομέων και την παροχή μέτρων για να επανεκκινήσει η οικονομία και να μπορέσουν οι εταιρείες να διατηρήσουν τις υφιστάμενες θέσεις εργασίας και να δημιουργήσουν νέες ευκαιρίες εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενίσχυσε τον προϋπολογισμό της ΕΕ με επιπλέον 1.100 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2021 έως το 2027 και εισήγαγε το λεγόμενο μέτρο ανάκαμψης της επόμενης γενιάς ύψους 750 δισεκατομμυρίων ευρώ (ΟΕΒ, 2020).

Σύμφωνα με τους Ritchie & Jiang (2019) οι ταξιδιωτικοί πράκτορες γνωρίζουν την ανάγκη αναδιάρθρωσης και αναμένουν να λάβουν οικονομική υποστήριξη από την κυβέρνηση για να ξεπεράσουν την κρίση. Αυτό το εύρημα αναδεικνύει γενικά τον σημαντικό ρόλο της κυβέρνησης στην υποστήριξη των τουριστικών επιχειρήσεων που πλήττονται από κρίσεις όπως ο COVID-19.

Η αβεβαιότητα για τη γεωγραφική και χρονική κατανομή αλλά και την ένταση της πανδημίας καθιστούν αδύνατη αυτή τη στιγμή την πρόβλεψη του πραγματικού χρόνου και της πορείας ανάκαμψης. Ωστόσο, ένα είναι σίγουρο: η παγκόσμια βιομηχανία ταξιδιών και τουρισμού αντιμετωπίζει ήδη και θα συνεχίσει να

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

αντιμετωπίζει εξαιρετικές προκλήσεις. Οι μεγαλύτερες από αυτές είναι (World Bank Group, 2020):

- i) η αυξανόμενη εστίαση στα πρότυπα υγείας και υγιεινής.
- ii) η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αλλάζει η ζήτηση (συμπεριλαμβανομένου του ρόλου του εγχώριου και περιφερειακού τουρισμού)
- iii) η ερμηνεία μεταβαλλόμενων επιχειρηματικών μοντέλων λόγω ενοποίησης και εταιρικής αναδιάρθρωσης
- iv) η κινητοποίηση λύσεων καινοτομίας και τεχνολογίας που επηρεάζουν τη διανομή και πρόσβαση στην αγορά και
- v) καθοδήγηση των δημόσιων επενδύσεων σε προορισμούς για την τοποθέτησή τους για μια πιο βιώσιμη και ανθεκτική τουριστική βιομηχανία μετά τον COVID-19.

Πολλοί δημόσιοι και ιδιωτικοί τουριστικοί οργανισμοί οργανώνουν εκπαιδευτικά διαδικτυακά σεμινάρια για την προώθηση της τεχνολογίας της πληροφορίας (ΤΠ) και των ψηφιακών δεξιοτήτων, της επιχειρηματικότητας και του ψηφιακού μάρκετινγκ. Άλλες χώρες αναπτύσσουν πακέτα κινήτρων για τις επιχειρήσεις να προσαρμοστούν και να υιοθετήσουν νέα επιχειρηματικά μοντέλα. Ορισμένοι (διεθνείς) οργανισμοί έχουν αναπτύξει (δωρεάν) διαδικτυακό εκπαιδευτικό υλικό για επιχειρήσεις και εργαζόμενους, όπως η Ακαδημία Τουρισμού UNWTO. Σε αρκετές χώρες, Υπουργεία Υγείας και Τουρισμού, Ιδρύματα Τεχνικών Προτύπων και ο ιδιωτικός τομέας συνεργάζονται για τον καθορισμό νέων πρωτοκόλλων για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου μετάδοσης του COVID-19 (ECLAC, 2020).

Για τη διαχείριση των τουριστικών ροών και την αποφυγή συγκέντρωσης μεγάλων ομάδων επισκεπτών, η χρήση ανάλυσης μεγάλων δεδομένων και τεχνητής νοημοσύνης μπορεί να είναι χρήσιμη. Οι εφαρμογές εντοπισμού επαφών, όπως αυτές που χρησιμοποιούνται σε πολλές ασιατικές χώρες, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ειδοποιούν τους χρήστες όταν έχουν έρθει σε επαφή με κάποιον που βρέθηκε θετικός στον COVID-19 ή να παρακολουθούν άτομα που βρίσκονται σε καραντίνα

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

σύμφωνα με διεθνή πρότυπα για τον σεβασμό και την επιβολή της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Με γνώμονα την υγειονομική ασφάλεια των επισκεπτών και των κατοίκων προορισμοί που είναι προσεγγίσιμοι με το αυτοκίνητο θα διεκδικήσουν σημαντικά μερίδια τουριστών.

Ζήτημα 3. Τουριστικές Επιχειρήσεις και Covid-19 (Εθνικό)

Η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά, η εκτεταμένη ακτογραμμή και το φυσικό περιβάλλον της χώρας είναι συγκριτικά πλεονεκτήματα που την καθιστούν έναν από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς παγκοσμίως. Η προσφορά του τουριστικού προϊόντος κινητοποιεί μεγάλο εύρος επιμέρους οικονομικών δραστηριοτήτων (παροχή καταλύματος, ταξιδιωτικά πρακτορεία, μεταφορές, εστίαση, πρωτογενής τομέας, πολιτιστικές εκδηλώσεις, εμπόριο, κατασκευές), συμβάλλοντας επίσης στην ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών. Ως αποτέλεσμα, ο τουρισμός αποτελεί βασικό τομέα της ελληνικής οικονομίας με σημαντική συνεισφορά στο ΑΕΠ και στην απασχόληση.

Νέα δεδομένα διαμορφώνουν τον τρόπο που επιλέγεται ένας προορισμός, την οργάνωση του ταξιδιού και τις προτεραιότητες όσων ταξιδεύουν. Στη μετά Covid εποχή, ο ελληνικός τουρισμός πρέπει να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις και να εκμεταλλευτεί τις ευκαιρίες.

Για την Ελλάδα, τα έσοδα από τον εισερχόμενο τουρισμό σύμφωνα με το ΣΕΤΕ αναμένεται να είναι χαμηλότερα το 2020 κατά 75-80% σε σύγκριση με το 2019, λόγω του υψηλού ποσοστού εισερχόμενου τουρισμού στη χώρα με αεροπλάνο από χώρες με αναλογικά υψηλότερη μέση δαπάνη ανά επισκέπτη. Προορισμοί που είναι γνώριμοι και έχουν καλές επιδόσεις στην εξασφάλιση της υγειονομικής ασφάλειας, προστασίας και υγιεινής έχουν ενισχυμένο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Αυξημένες επενδύσεις σε τεχνολογίες και εγκαταστάσεις που ενισχύουν την υγεία και την ασφάλεια των επισκεπτών είναι απαραίτητες προς αυτή την κατεύθυνση. Αναγκαία είναι και η επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού στον τουριστικό τομέα, με υπηρεσίες όπως ανέπαφο check-in και check-out και ψηφιακοί κατάλογοι (e-menus) εντός εφαρμογών κινητής τηλεφωνίας. Απαιτούνται επίσης πολιτικές για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και των δομικών αδυναμιών του τουρισμού στη χώρα, και εν τέλει για τη διατήρηση και ενδυνάμωση της οικονομικής συμβολής του.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Οι πιο δραστικές αλλαγές περιλαμβάνονται στην καθημερινή εργασία, με πρόσθετα πρωτόκολλα υγείας και ασφάλειας για το προσωπικό που χρειάζονται εξειδικευμένη εκπαίδευση και παρακολούθηση διάφορων προγραμμάτων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη συμφωνούν ότι τα ξενοδοχεία υψηλών προδιαγραφών, θα συνεχίσουν τη λειτουργία τους, καθώς μπορούν εύκολα να υιοθετήσουν τους νέους κανονισμούς. Οι μικρότερες αλυσίδες και οι ανεξάρτητοι ξενοδόχοι θα πληγούν περισσότερο από τους νέους κανονισμούς και πρωτόκολλα, λόγω της δυσκολίας σε λειτουργικές προσαρμογές. Οι αλλαγές στην ταξιδιωτική συμπεριφορά και οι αυξημένες προσδοκίες των τουριστών είναι σημαντικές παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τον ξενοδοχειακό κλάδο.

Οι ξενοδόχοι στην Ελλάδα, έχουν δηλώσει ότι εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την υποστήριξη που παρέχεται από την κυβέρνηση για να επιβιώσουν. Ένα άλλο σημαντικό σημείο που πρέπει αναφερθεί είναι τα πιθανά αυξημένα ποσοστά ανεργίας στο ξενοδοχειακό κλάδο, που επηρεάζουν αλυσιδωτά άλλους κλάδους και προκαλούν ευρύτερα οικονομικά προβλήματα. Παρόλο που οι ξενοδόχοι στην Ελλάδα έχουν δηλώσει ότι έχουν δώσει προτεραιότητα στη διατήρηση του προσωπικού, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας στον ξενοδοχειακό κλάδο σε όλη την Ευρώπη λόγω της πανδημίας, υποδηλώνουν μακροπρόθεσμες προκλήσεις στη διατήρηση του προσωπικού (ΟΕΒ, 2020).

Η αναστολή φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων, το υποχρεωτικό κλείσιμο καταλυμάτων συνεχούς λειτουργίας και η απαγόρευση λειτουργίας εποχικών καταλυμάτων, η αναστολή των συμβάσεων των εργαζομένων και η αντιμετώπιση θεμάτων άμεσης ρευστότητας έφτιαξαν μια πρώτη γραμμή άμυνας για την αντιμετώπιση της κρίσης και την προετοιμασία για την επανεκκίνηση του τουρισμού όταν οι συνθήκες το επιτρέψουν (Ρετσο, 2021). Ο ΕΟΤ έχει υλοποιήσει διαφημιστικές καμπάνιες ήδη από την περίοδο της καραντίνας, ενώ πριν από λίγες μέρες ολοκλήρωσε και την προβολή του καλοκαιριού με διπλό μήνυμα: το ελληνικό καλοκαίρι και την ασφάλεια του προορισμού.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Μετά από μια ιδιαίτερη τουριστική περίοδο λόγω της πανδημίας του Covid-19, είναι λογικό να γίνεται μια αναζήτηση για τους τρόπους ενίσχυσης του τουρισμού, από τους επαγγελματίες και τους φορείς του στη χώρα μας. Μια από τις κύριες κατευθύνσεις είναι η ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, οι οποίες μπορούν να πολλαπλασιάσουν τους ταξιδιώτες όχι μόνο στη διάρκεια της καλοκαιρινής σεζόν, αλλά 365 ημέρες τον χρόνο. Η εθνική στρατηγική του Υπουργείου Τουρισμού αλλά και των τουριστικών οργανώσεων αποσκοπεί στην ανάδειξη της Ελλάδας σε κορυφαίο, ασφαλή προορισμό 365 ημέρες τον χρόνο, που θα προσφέρει μοναδικές και ολοκληρωμένες ταξιδιωτικές εμπειρίες σε κάθε προορισμό.

Μεγάλη ήταν και η συμβολή του ΣΕΤΕ ο οποίος δούλεψε υπεύθυνα για να κρατήσει τον ελληνικό τουρισμό όρθιο στη δύσκολη περίοδο της πανδημίας και πραγματικό πρωταγωνιστή στη νέα, μετά την πανδημία, εποχή. Πίεσε και διεκδίκησε, με συγκεκριμένες ρεαλιστικές προτάσεις, την κυβέρνηση, ενίσχυσε τεχνοκρατικά με γνώση μέσω του ΙΝΣΕΤΕ την πολιτεία και τον τομέα, σχεδίασε και εφάρμοσε μέσω της Marketing Greece μια νέα αρχιτεκτονική στο branding των προορισμών αλλά και της χώρας συνολικά.

Η επάρκεια και η ποιότητα των υποδομών αποτελούν τον όρο επιβίωσης και εξέλιξης ενός υγιούς και αποδοτικού τουριστικού μοντέλου ανάπτυξης. Χωρίς αυτές θα μιλάμε για το χρονικό μιας μεγάλης προαναγγελθείσας κρίσης. Γι' αυτό και το Ινστιτούτο του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων από τον Σεπτέμβριο του 2020, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου, κατέθεσε αναλυτική μελέτη που περιλαμβάνει συγκεκριμένες προτάσεις για επενδύσεις σε έργα υποδομών σε ολόκληρη την Ελλάδα. Διότι αυτή είναι η μεγάλη πρόκληση για τον ελληνικό τουρισμό σήμερα. Η επείγουσα ανάγκη δημόσιος και ιδιωτικός τομέας να προχωρήσουν σε μεγάλες επενδύσεις που στοχεύουν στη δημιουργία ενός νέου, βιώσιμου αειφόρου μοντέλου ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού.

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Σημαντική είναι και η συμβολή της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων και του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος μέσα από τη διατύπωση προτάσεων προς τα αρμόδια Υπουργεία Οικονομικών, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Τουρισμού (Capital.gr, 2020). Ζωτικής σημασίας για τον πελάτη, αποτελεί και η θέσπιση του σήματος Πιστοποίησης “Health First”, το οποίο είναι υποχρεωτικό για τις επιχειρήσεις τουριστικών καταλυμάτων και αποδεικνύει ότι η επιχείρηση τηρεί τα πρωτόκολλα. Η κατάρτιση του πρωτοκόλλου υγειονομικού περιεχομένου για τα κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα και η χορήγηση του Σήματος διεκπεραιώνεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικής διαδικτυακής εφαρμογής του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος (Naftemporiki, 2021).#

Σημαντική είναι η δήλωση της εκπροσώπου του World Travel & Tourism Council πως η Ελλάδα σαφώς και ξεχώρισε στο διεθνές τουριστικό στερέωμα οδηγώντας σε ισχυρή ανάκαμψη της τουριστικής οικονομίας - «Τεράστια συσσωρευμένη ζήτηση» για την επόμενη τουριστική περίοδο. Αποτιμώντας τις επιδόσεις της Ελλάδας το φετινό καλοκαίρι, η Έλενα Σ. Ροντρίγκεζ, αφού σημείωσε ότι “σαφώς” και ξεχώρισε στο διεθνές τουριστικό στερέωμα, εξήγησε ότι πέτυχε το 86% των αφίξεων Ιουλίου και Αυγούστου του 2019, οδηγώντας σε ισχυρή ανάκαμψη της τουριστικής οικονομίας. “Ήταν μία από τις πρώτες χώρες που ανακοίνωσαν ότι θα δεχόταν επισκέπτες που είχαν εμβολιαστεί πλήρως ή θα μπορούσαν να δείξουν αρνητικό PCR για να περάσουν τις πύλες εισόδου της χώρας. Η Ελλάδα ήταν η χώρα που ενθάρρυνε την εισροή ταξιδιωτών με ασφάλεια, απόρροια της γενικότερης προετοιμασίας της χώρας“, συμπλήρωσε (Newmoney, 2021).

Συμπεράσματα

Η πανδημία του COVID-19 αποτελεί μια πρωτόγνωρη κατάσταση. Παρόλο που συνέβησαν κι άλλες μεγάλες πανδημίες στο παρελθόν, η αντίδραση των φορέων αλλά και των πολιτών χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα και φόβο για την επόμενη ημέρα. Τα διεθνή ΜΜΕ προβάλλουν καθημερινά τις σοβαρές επιπτώσεις και τις ανθρώπινες απώλειες, γεγονός που επηρεάζει σε βάθος τις ενέργειες όλων μας. Λόγω του COVID-19 ο παγκόσμιος τουρισμός δέχθηκε σοβαρό πλήγμα και μαζί του οι άνθρωποι που εξαρτώνται από αυτόν.

Συμπερασματικά, διαπιστώνεται ότι η ανθρωπότητα βρέθηκε πρόσφατα αντιμέτωπη με μια έντονη υγειονομική κρίση, η οποία βρίσκεται ακόμη σε ισχύ, επηρεάζοντας την ομαλή λειτουργία της κοινωνίας και της οικονομίας, σε διεθνές επίπεδο. Η κρίση αυτή δεν θα μπορούσε να μην επηρεάσει και την ελληνική οικονομία, η οποία εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις υπηρεσίες και συγκεκριμένα από τον εποχικό τουρισμό. Ο τουρισμός συνιστά μια δραστηριότητα που βρίσκεται σε διαρκή ανάπτυξη στην Ελλάδα, συνεισφέροντας σημαντικά στο ΑΕΠ της χώρας, αλλά και προσφέροντας μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας, ιδίως σε ορισμένες Περιφέρειες της χώρας κατά την διάρκεια των θερινών μηνών. Ακόμη, εξαιτίας των εισπράξεων των τουριστών, το κράτος καταφέρνει και έχει έσοδα μέσω των άμεσων και έμμεσων φόρων, ενώ μέσω της κατανάλωσης προϊόντων, πρώτων υλών και υπηρεσιών δημιουργείται προστιθέμενη αξία στις κατά τόπους περιοχές όπου αναπτύσσεται τουριστική δραστηριότητα. Κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών, ο τουρισμός γνώρισε ιδιαίτερη δυναμική, γεγονός που διαπιστώθηκε από τον μεγάλο αριθμό επισκεπτών που επέλεξαν την χώρα, καθώς επίσης και από το υψηλό ενδιαφέρον για την πραγματοποίηση επενδύσεων στον τομέα του τουρισμού σε ολόκληρη την χώρα.

Για τον μετριασμό των συνεπειών της υγειονομικής κρίσης, ελήφθησαν μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων και της οικονομίας, με τα μέτρα αυτά να αφορούν και τον τουριστικό τομέα. Πιο αναλυτικά, υπήρξε αναστολή πληρωμής των οφειλών των

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

επιχειρήσεων απέναντι στο δημόσιο και στα ασφαλιστικά ταμεία, ενώ υπήρξε και σχετική υποστήριξη από τις τράπεζες, έτσι ώστε να μπορέσουν οι επιχειρήσεις του τουρισμού να συνεχίσουν στον βαθμό του εφικτού την αποπληρωμή των δανειακών τους υποχρεώσεων. Επιπρόσθετα, στήριξη υπήρξε και στους εργαζομένους του κλάδου, οι οποίοι έλαβαν σχετική υποστήριξη, όπως και οι εργοδότες, δηλαδή οι ίδιες οι επιχειρήσεις του τουρισμού. Μέσω του υποστήριξης του τομέα του τουρισμού από το Ταμείο Ανάπτυξης, η Ελλάδα έχει την δυνατότητα και συνάμα την ευκαιρία να αντιμετωπίσει τις δομικές αδυναμίες του κλάδου, όπως την μονομέρεια του τουριστικού προϊόντος και την εποχικότητα, καθώς επίσης και την ποιοτική αναβάθμιση αυτού.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Βαρβαρέσος, Σ. (2013). Οικονομική του τουρισμού: Εννοιολογικές, θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Προπομπός.

Ζαχαράτος, Γ. (1999). *Οικονομική του Τουρισμού και Οργάνωση των Τουριστικών Ταξιδιών*. ΕΑΠ.

Kaspar, C. (1976). Le tourisme objet d'étude scientifique. *Revue du Tourisme*, no 4, Berne.

Ηλεκτρονικές Πηγές

ACI World. (2021). Το ACI World data reveals COVID-19's impact on world's busiest airports [ONLINE] url: <https://aci.aero/2021/04/22/aci-world-data-reveals-covid-19s-impact-on-worlds-busiest-airports/> πρόσβαση στις 19.10.2021.

Caixa Bank Research. (2020). The tourism industry in the face of COVID-19: an unprecedented impact [ONLINE] url: <https://www.caixabankresearch.com/en/sector-analysis/tourism/tourism-industry-face-covid-19-unprecedented-impact> πρόσβαση στις 19.10.2021.

Capital.gr. (2020). Οι προτάσεις των ξενοδόχων για τη στήριξη των επιχειρήσεων που πλήττονται από την πανδημία. [ONLINE] url: <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3448611/oi-protaseis-ton-xenodoxon-gia-ti-stirixi-ton-epixeiriseon-pou-plittontai-apo-tin-pandimia> πρόσβαση στις 20.10.2021.

ECLAC. (2020). The impact of the COVID-19 pandemic on the tourism sector in Latin America and the Caribbean, and options for a sustainable and resilient recovery. [ONLINE] url: https://www.cepal.org/sites/default/files/publication/files/46502/S2000751_en.pdf πρόσβαση στις 20.10.2021

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

Lau, A. (2020). New technologies used in COVID-19 for business survival: Insights from the Hotel Sector in China. [ONLINE] url: <https://doi.org/10.1007/s40558-020-00193-z> πρόσβαση στις 19.10.2021.

Naftemporiki. (2021). Ξενοδοχεία: Τι ισχύει με τα νέα υγειονομικά πρωτόκολλα – Η λύση για το θέμα του μπουφέ. [ONLINE] url: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1729528/ksenodoxeia-ti-isxuei-me-ta-nea-ugeionomika-protokolla--i-lusi-gia-to-thema-tou-mpoufe> πρόσβαση στις 20.10.2021.

Newmoney. (2021). Παγκόσμιο Συμβούλιο Τουρισμού και Ταξιδιών: Παράδειγμα η Ελλάδα στην επανεκκίνηση του τουρισμού. [ONLINE] url: <https://www.newmoney.gr/roh/palmos-oikonomias/tourismos/pagkosmio-simvoulío-tourismou-ke-taxidion-paradigma-i-ellada-stin-epanekkinisi-tou-tourismou/> πρόσβαση στις 20.10.2021.

OEB. (2020). Ευκαιρίες για μια πράσινη επανεκκίνηση της ξενοδοχειακής βιομηχανίας που προκύπτουν από την πανδημία της νόσου του κορωνοϊού (COVID-19). [ONLINE] url: https://www.oeb.org.cy/wp-content/uploads/2021/06/A-I.5.4-REPORT-Green-restart-from-COVID-19_Final_EL_ISBN.pdf

Ρετσος, Γ. (2021). Η πανδημία άλλαξε οριστικά τον τουρισμό που γνωρίζαμε. [ONLINE] url: <https://www.kathimerini.gr/pages/k-epixeirein/561228628/i-pandimia-allaxe-oristika-ton-toyrismo-poy-gnorizame/> πρόσβαση στις 20.10.2021.

Ritchie, BW. Jiang, Y. (2019). A review of research on tourism risk, crisis and disaster management: Launching the annals of tourism research curated collection on tourism risk, crisis and disaster management. [ONLINE] url: https://www.academia.edu/41184747/A_review_of_research_on_tourism_risk_crisis_and_disaster_management_Launching_the_annals_of_tourism_research_curated_collection_on_tourism_risk_crisis_and_disaster_management πρόσβαση στις 19.10.2021.

UNWTO. (2020). INTERNATIONAL TOURIST NUMBERS COULD FALL 60-80% IN 2020, UNWTO REPORTS [ONLINE] url:

Απαντήσεις προτεινόμενες – ενδεικτικές. Υπάρχει μόνο ένας καλός τρόπος... ο Δικός σας!

<https://www.unwto.org/news/covid-19-international-tourist-numbers-could-fall-60-80-in-2020> πρόσβαση στις 19.10.2021.

World Bank Group. (2020). REBUILDING TOURISM COMPETITIVENESS [ONLINE] url:

<https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/34348/Rebuilding-Tourism-Competitiveness-Tourism-response-recovery-and-resilience-to-the-COVID-19-crisis.pdf?sequence=5> πρόσβαση στις 19.10.2021.